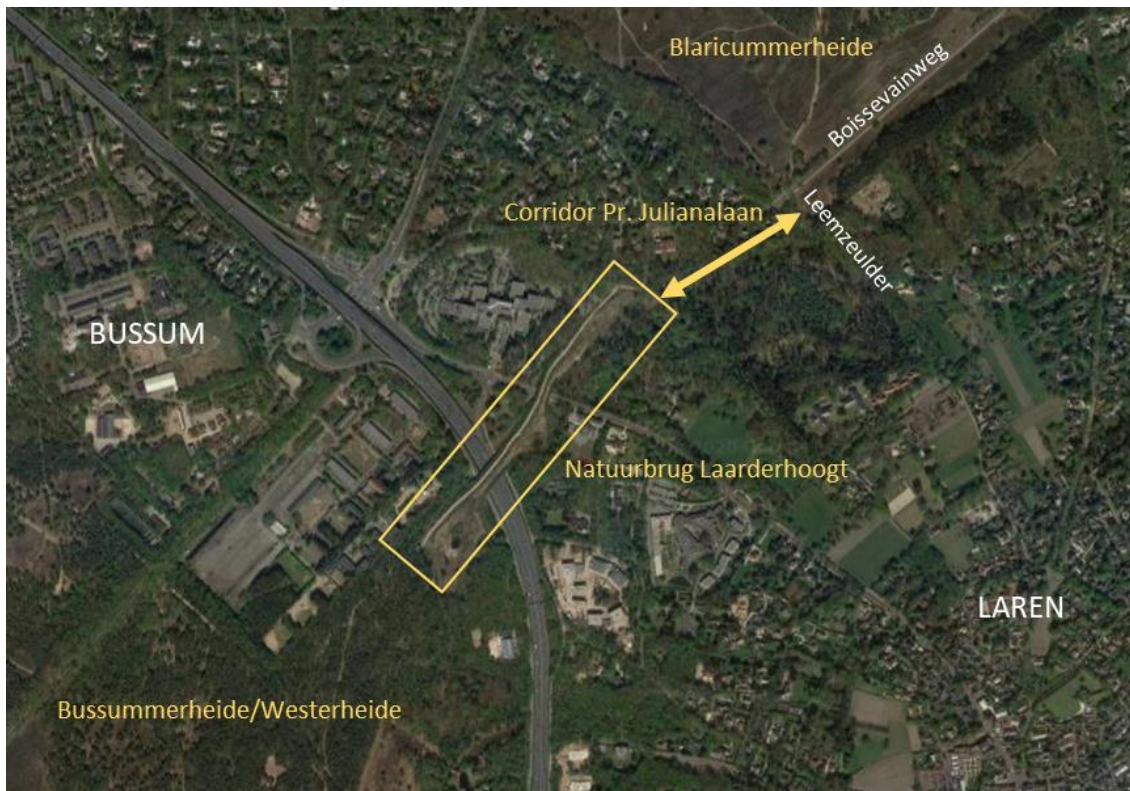

Monitoring van natuurverbindingen Zwaluwenberg en Laarderhoogt

Versie: Oktober 2020

Het onderzoeksgebied natuurverbinding Laarderhoogt.

Inhoud

1. Laarderhoogt, aanleiding, doel, resultaten
2. Samenvatting onderzoek vegetatie kartering Martin Waanders
3. Samenvatting herpetofauna onderzoek Zwaluwenberg, door Tobias Gebbink
4. Uitvoering
5. Planning / Colofon

“Wat dragen de natuurverbindingen bij Zwaluwenberg bij aan de dierpopulaties in de omringende natuurgebieden?”

Dit is de vraag die het onderzoeksteam van RPS, Wageningen Environmental Research en Movares samen met vrijwilligers en studenten gaat beantwoorden. Het onderzoek startte in 2014, loopt zeven jaar en vindt plaats in opdracht van de Provincie Noord-Holland met medewerking van het Goois Natuurreservaat, Rijkswaterstaat en ProRail. Deze nieuwsbrief informeert u over de voortgang.

1. Laarderhoogt, aanleiding, doel, resultaten

Het analyseren van de gegevens natuurverbinding Laarderhoogt is afgerond. De belangrijkste conclusies delen wij graag met u.

Aanleiding

Natuurverbinding Laarderhoogt heeft als doel om de natuurgebieden in het noordelijk deel van het Gooi te verbinden met die in het zuidelijk deel en op de Utrechtse Heuvelrug. In het tussenjaar 2018/2019 van de monitoring Zwaluwenberg zijn de camera's ingezet op Laarderhoogt in een aanvullend onderzoek. De natuurverbinding is bedoeld voor diersoorten van bossen en heide op droge zandgronden. De natuurbrug heeft ook een verbindende functie voor mensen. De natuurverbinding ligt, in tegenstelling tot veel andere ecoducten, in een sterk verstedelijkt gebied.

foto: het tussengebied (voorgrond) en ecoduct over de Naarderstraat (achtergrond) kort na de openstelling van de natuurverbinding in februari 2015, met links het fiets-/voetpad en ruiterspad en rechts de natuurzone, van elkaar afgescheiden door een raster.

De ontwerpruimte voor zowel de natuurverbinding als de noordelijke en zuidelijke toeloop was hierdoor beperkt. Het ontwerp van de natuurverbinding wijkt hierdoor in sommige opzichten dan ook af van andere natuurverbindingen. Al deze maatregelen samen, dus van Westerheide tot aan Blaricummerheide, noemen we natuurverbinding Laarderhoogt.

Met deze achtergrond was het de wens van de provincie Noord-Holland en haar partners – het Goois Natuurreservaat, Rijkswaterstaat en de gemeenten Laren en Blaricum – om het functioneren van natuurverbinding Laarderhoogt te laten onderzoeken. Met daarbij aandacht voor het gebruik van de natuurverbinding door zowel dieren als mensen, en de wijze waarop deze elkaar eventueel beïnvloeden.

Doel

Het doel van het onderzoek is driedig: (1) vaststellen of de natuurverbinding goed functioneert voor de zoogdiersoorten die als doelsoort zijn aangewezen voor de natuurverbinding; (2) meer inzicht verkrijgen in de effecten van het menselijk medegebruik op het gebruik van de natuurverbinding door deze zoogdieren; (3) verkennen of er aanpassingen in de inrichting en het beheer van de natuurverbinding gewenst zijn om het gebruik door deze zoogdieren te optimaliseren.

De volgende onderzoeksmethodes zijn gehanteerd. Het gebruik van de natuurverbinding door middelgrote zoogdieren is onderzocht met behulp van cameravallen; gelijktijdig zijn metingen met cameravallen gedaan op willekeurig gekozen referentieplekken in de natuurgebieden rondom de natuurverbinding (1). De verschillen van de intensiteit van het menselijk medegebruik van de natuurverbinding is eveneens met cameravallen onderzocht (2). Om te onderzoeken of en hoe frequent middelgrote zoogdieren gebruik maken van Corridor Prinses Julianalaan en de faunatunnels onder de Leemzeulder en Boissevainweg is een veldstudie uitgevoerd met behulp van cameravallen en sporenplaten (3). Er is onderzocht voor welke soorten het gebruik van de natuurverbinding achterblijft bij de verwachtingen.

Het onderzoek richt zich primair op het functioneren van de natuurverbinding Laarderhoogt. Daarnaast gaat de aandacht ook uit naar het gebruik van (1) de ecologische verbindingzone aan de noordzijde van de natuurverbinding – Corridor Prinses Julianalaan genoemd –, (2) twee kleine faunapassages onder de Leemzeulder – een gemeentelijke weg – die deze verbindingzone met de Noorderheide moeten verbinden, en (3) zes kleine faunapassages onder de Boissevainweg – een provinciale weg – die de Noorderheide met de Blaricummerheide moeten verbinden.

foto: corridor Prinses Julianalaan met bos, struweel en een gecombineerd voet-/ruiterpad.

Resultaten

Natuurverbinding Laarderhoogt functioneert in grote lijnen naar verwachting voor de drie doelsoorten ree, das en boommarter. Deze soorten maken hier allen gebruik van.

Ree en das passeren de natuurverbinding gemiddeld vaker dan op referentieplekken in de omgeving waar deze soorten zijn aangetroffen. Dit betekent dat er op de natuurverbinding sprake

is van een stuwings-effect: er passeren meer dieren dan je op basis van toeval mag verwachten. Voor boomarter geldt dit niet. De natuurverbinding is dus door de doelsoorten gevonden en geaccepteerd, het illustreert dat een natuurverbinding ook in een sterk verstedelijkt gebied functioneel kan zijn. Gebruik van de natuurverbinding is, naast genoemde doelsoorten, ook vastgesteld voor vos, bunzing, haas en eekhoorn.

De natuurverbinding wordt ook frequent gebruikt door mensen.

foto: ree, vos en eekhoorn.

De schatting is dat per jaar 65.000 mensen de natuurverbinding passeren, oftewel gemiddeld 179 mensen per dag. Dagelijks passeren gemiddeld 136 fietsers, 38 voetgangers en 4 ruiters.

2. Samenvatting vegetatie
kartering natuur-
verbinding Laarderhoogt
Martin Waanders

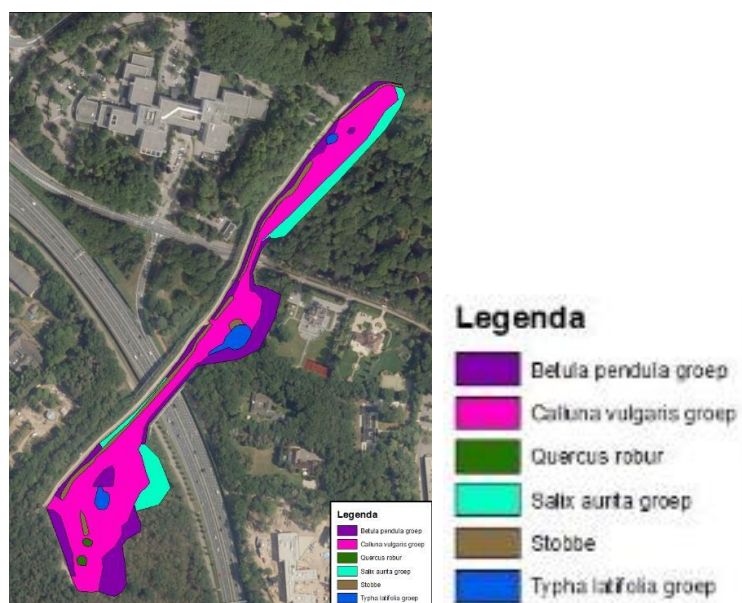
De meeste mensen gebruiken de natuurverbinding in het weekend. Voor Corridor Prinses Julianalaan is gebruik door ree, vos en haas vastgesteld. In totaal zijn hier naar schatting bijna duizend passages van middelgrote zoogdieren per jaar, gemiddeld 2-3 dieren per dag. Voor de faunatunnels onder de Leemzeulder en Boissevainweg is gebruik door de doelsoorten das en boomarter niet vastgesteld. Bij de Boissevainweg zijn wel de zoogdieren vos en egel geregistreerd.

De natuurverbinding Laarderhoogt functioneert goed voor de doelsoorten en is nog in ontwikkeling, in het rapport zijn een aantal aanbevelingen uitgewerkt voor inrichting en beheer van de natuurverbinding en voor eventueel vervolgonderzoek. Met name voor het functioneren van Corridor Prinses Julianalaan en de faunatunnels in de Leemzeulder en Boissevainweg zijn er verbetermogelijkheden.

Op natuurverbinding Laarderhoogt wordt een heidecomplex van droge en natte heidevegetaties ontwikkeld. Via goed ontwikkelde vegetaties kunnen aan heide gebonden diersoorten beter migreren tussen de verschillende heidegebieden op de Heuvelrug en in het Gooi. Om het functioneren van de natuurverbinding te kunnen beoordelen, is een veldonderzoek uitgevoerd naar de mate waarin de beoogde vegetatie inmiddels tot stand is gekomen. De ontwikkeling van de vegetatie op de natuurverbinding voldoet aan de verwachtingen. Met name het vegetatietype met struikheide als dominante soort heeft zich ontwikkeld tot een soorten- en structuurrijke heidevegetatie die in potentie veel faunasoorten kan herbergen en van voedsel kan voorzien.

Om de heidevegetatie in stand te houden, en daarmee de functie van de ecocorridor voor de fauna, dient het beheer vooral gericht te zijn op twee ontwikkelingen:

- Het voorkomen van boomvorming van inheemse boomsoorten.
- Het voorkomen van het uitbreiden en dominant worden van met name Amerikaanse vogelkers, en indien nodig ook van Japanse duizendknoop.

3. Samenvatting herpetofauna onderzoek Zwaluwenberg Tobias Gebbink

Na een bijzondere start van de inventarisatie in verband met Corona, kon er op 28 april toch begonnen worden met het laatste inventarisatiejaar voor het onderzoek naar het functioneren van Ecocorridor Zwaluwenberg voor herpetofauna. Vanaf het begin van de inventarisatie zijn er relatief veel dieren gevangen, zowel van hazelwormen, levendbarende hagedissen, ringslangen, gewone padden en bruine kikkers. Er zijn dit jaar duidelijk meer ringslangen in de ecocorridor aangetroffen dan in eerdere jaren. Het betrof grote volwassen dieren, maar ook juveniele individuen die hun eerste vervelling nog moesten meemaken. Waaronder ook ringslangen met een mooie blauwe kleur (zie foto). Op 14 mei was de eerste terugvangst van een hazelworm. Deze mannelijke hazelworm had bij een eerdere inventarisatie een chip gekregen. Het dier is voor het eerst aan de westkant van Natuurbrug Hoorneboeg gevangen. Dit jaar vingen we hem terug aan de oostkant van dit ecoduct. Hij is het ecoduct dus overgestoken. Hemelsbreed heeft hij daarbij een afstand van circa 300 m afgelegd. Het is de eerste keer dat we zo'n oversteek van een gemerkt dier hebben kunnen registreren. Op 1 oktober zijn de inventarisaties gestopt. In de komende maanden worden de gegevens uitgewerkt en medio volgend jaar verschijnt het onderzoeksrapport, met daarin alle ontwikkelingen die zich in de periode 2014-2020 binnen de ecocorridor hebben voorgedaan.

foto: blauwe gekleurde ringslang (*Matrix helvetica*), door Lennart van Vliet.

4. Uitvoering

Uitvoering

- Monitoring Natuurverbinding Zwaluwenberg, zoogdieren: 1 januari 2020 – 31 december 2020.
- Monitoring Natuurverbinding Zwaluwenberg, reptielen & amfibieën: 1 mei 2020 – 1 oktober 2020.

Als gevolg van Corona en de stage-stop is het reptielenonderzoek later, in mei i.p.v. april, van start gegaan.

Colofon

Deze nieuwsbrief is opgesteld door:
Wageningen Environmental Research: Edgar van der Grift
RPS: Jasper Willemsen / Martin Waanders
Reacties kunt u sturen naar:
jasper.willemsen@rps.nl